

2006 YILI TEŞVİK BELGELİ YATIRIMLAR İÇERİSİNDE MADENCİLİK SEKTÖRÜNÜN PAYI

Yrd. Doç. Dr. Öner Yusuf TORAMAN

Niğde Üniversitesi

Maden Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi

Giriş

Bildiği gibi, Devletin, yatırım hacminin artırılması amacıyla, başta önceliği olan yörelere olmak üzere, yatırımın cinsine bağlı olarak değişen oranlarda verilen ve yatırımcıya sunulan desteklerin tümü “Yatırım Teşviki” olarak değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda düzenlenen “Yatırım Teşvik Belgesi” ise,

- sermaye birikimini yatırıma yönlendirmek,
- üretimde yüksek katma değer yaratmak,
- teknoloji kullanımını ve yenilenmesini özendirmek,
- bölgeler arası ekonomik dengesizlikleri gidermek,
- istihdam yaratmak ve dünya ölçeğinde rekabet gücü sağlamak için yatırımların ve yatırımcıların devlet tarafından desteklenmesi amacıyla verilen bir belgeyi ifade etmektedir.

Yatırım teşvik belgesi, firmaya doğrudan nakit verilmesi anlamına gelmemekte, bu belgede, yatırımcının yatırım yaptığı alanda büyük bir nakit çıkışını, dolayısı ile parasal sermayesinin eksilmesini önleyen destekler, muafiyetler ve indirimler söz konusu olabilmektedir. Yaptığı yatırımların genel nitelikleri Yatırım Teşvik Mevzuatına aykırı olmayan her girişimcinin yatırım teşvik belgesi olarak devlet yardımlarından yararlanması hem yatırımlar için sermaye yaratıcı unsurlara imkan tanımakta hem de yatırımların yaygınlaşmasını, öncelikli bölgelere doğru yatırım ağıнын genişlemesini sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, teşvik belgesi sahibi olarak yapılacak yatırımlar, uluslararası piyasalarda rekabet gücünü arttırmaktadır.

2006 Yılında Teşvik Belgeli Yatırımlarda Madencilik Sektörünün Durumu

Tablo 1. 2006 Yılında Verilen Yatırım Teşvik Belgelerinin Dağılımı

AY	GENEL TOPLAM		MADENCİLİK SEKTÖRÜ		MADENCİLİK SEKTÖRÜ	
	YATIRIM TUTARI (YTL)	İSTİHDAM (Kişi)	YATIRIM TUTARI (YTL)	GENEL TOPLAMA GÖRE, %	İSTİHDAM (Kişi)	GENEL TOPLAMA GÖRE, %
OCAK	2.509.549.777	16.625	31.932.690	1.3	260	1.6
ŞUBAT	2.505.039.758	14.103	21.450.000	0.8	135	0.9
MART	3.361.227.149	16.567	69.424.360	2.1	654	3.9
NİSAN	2.381.022.491	10.200	44.056.360	1.8	445	4.4
MAYIS	2.421.290.183	13.043	74.583.619	3.1	662	5.0
HAZİRAN	2.149.107.209	11.606	105.751.091	4.9	1.310	11.3
TEMMUZ	1.617.279.176	7.884	16.070.126	1.0	166	2.1
AĞUSTOS	1.374.566.709	7.544	13.365.000	1.0	125	1.6
EYLÜL	1.158.272.140	6.459	20.567.166	1.8	177	2.7
EKİM	1.930.040.675	7.955	193.430.548	10.0	326	4.1
KASIM	399.249.897	3.087	1.600.000	0.4	-	0.0
ARALIK	965.102.307	8.116	22.547.004	2.3	146	1.8
TOPLAM	22.771.747.471	123.189	614.777.964	2.7	4.406	3.6

2006 yılına ait Teşvik Belgeli Yatırımların dağılımı Tablo 1’de gösterilmektedir. Tablodan da anlaşılacağı üzere, 2006 yılında Tüm Sektörlerde (Tarım, Madencilik, İmalat, Enerji ve Hizmetler Sektörü) “Yatırım Tutarı” bakımından Toplam 22.8 Milyar YTL’lik teşvik belgesi düzenlenmiş ve bunun %2.7’sini ise (Yaklaşık 615 Milyon YTL) “Madencilik” Sektörüne verilen teşvikler oluşturmuştur.

Aynı dönemde yaratılan istihdama göre ise Madencilik Sektörünün toplam istihdamın %3.6’lık kısmını oluşturduğu gözlenmektedir. Bir diğer ifadeyle, Madencilik Sektörünün destek aldığı yatırım tutarına karşılık yaratmış olduğu istihdam %40 daha fazladır. Bu da sektörün istihdam arttırıcı özelliğini ortaya koyması bakımından dikkat çekicidir. 2006 yılı teşvikli yatırımlarda bir kişilik istihdam yaratma

MADENCİLİK			
1- İstihraç	2- İşleme	3- İstihraç ve İşleme	4- Zenginleştirme
46	32	47	7
TOPLAM : 132 Belge			

maliyeti ortalama 184.852 YTL’dir. Bu oran, Hizmetler sektöründe 155.226 YTL, İmalat sektöründe 189.212 YTL, Enerji sektöründe 1.300.550 YTL iken Madencilik sektöründe yaklaşık 139.535 YTL’dir.

Bu dönemdeki yatırımlar, düzenlenen Belge sayısı bazında ele alındığında ise,

Aynı dönemde tüm sektörler için toplam 3.090 adet belge düzenlenmiş ve bunun %4.3’ü (132 belge) Madencilik Sektörüne ait olmuştur. Bu belgelerin dağılımı ise şu şekildedir.

Madencilik sektörü; İstihraç, İşleme, İstihraç-İşleme ve Zenginleştirme alt başlıklarında değerlendiril-

MADENCİLİK			
1- İstihraç	2- İşleme	3- İstihraç ve İşleme	4- Zenginleştirme
<ul style="list-style-type: none"> • Kum İstihracı ve Yıkınması • Mıdır İstihracı/ Üretimi • Bazalt (mıdır) • Dolomit İstihracı • Kalker Kıрма ve Eleme • Tuğla-Kiremit Kili • Boksit Cevheri İstihracı • Blok Mermer İstihracı Üretimi 	<ul style="list-style-type: none"> • Mermer Levha/Fayans • Granit Levha • Granit Küp Taş • Kaolen • Kıрма Taş Agrega • Metal Dışı Maden Mikronize Öğütme ve Zenginleştirme • Kalsit Öğütme, Ayrıştırma ve Paketleme • Öğütülmüş / Boyutlandırılmış Kuvars • Öğütülmüş Kolemanit • Pomza Zenginleştirme 	<ul style="list-style-type: none"> • Mermer Blok/Levha/ Fayans • Pomza Taşı • Mıdır Üretimi • Felspat • Sodyum Feldspat İstihracı • Flore Albit • Kırılmış Elenmiş Kum ve Mıdır • Yıkınmış Taş Tozu • Kuvars Kumu İstihracı • Borik Asit Üretimi • Perlit İşleme ve Zenginleştirme • Bazalt Levha • Andezit Blok/Levha • Krom • Alçıtaşı 	<ul style="list-style-type: none"> • Metal Dışı Maden Öğütme ve Zenginleştirme • Mikronize Ürün • Kömür İşleme/ Paketleme • Pres Kömür

diğinde Yatırım Teşvik Belgesi alan tesislerin faaliyet konuları aşağıda belirtilmektedir. Buna göre; özellikle mermer, granit, alçıtaşı, perlit ve pomza gibi yapı malzemeleri ile toprak sanayi (kaolen, feldspat ve seramik kili), seramik-refrakter-cam (kuvars, döküm kumu) ve kalsit gibi genel endüstri hammaddelerinden oluşan endüstriyel minerallerin öne çıktığı görülmektedir.

YIL	MADENCİLİK SEKTÖRÜ TOPLAMI	GENEL TOPLAM	MADENCİLİK SEKTÖRÜNÜN GENEL TOPLAM İÇİNDEKİ PAYI (%)
2002	* 83.056.583	* 5.314.346.260	* 1.6
2003	322.618.929 ** 296.840.355	24.707.253.303 ** 24.681.474.729	1.3 ** (1.2)
2004	585.125.255	21.538.634.286	2.7
2005	709.055.352	24.300.514.321	2.9
2006	614.777.964	22.771.747.471	2.7

Teşvik kapsamında desteklenen bu tesislerde söz konusu hammaddelerin Kıрма-Eleme-Yıkama-Ayrıştırma-İşleme-Öğütme ve Zenginleştirme gibi işlemlere tabi tutulması öngörülmektedir.

Geçmiş yıllarla kıyaslandığında ise ortaya çıkan durum Tablo 2 ve Tablo 3'te görülmektedir.

YIL	MADENCİLİK SEKTÖRÜ TOPLAMI	GENEL TOPLAM	MADENCİLİK SEKTÖRÜNÜN GENEL TOPLAM İÇİNDEKİ PAYI (%)
2002	* 2.302	* 50.555	4.5
2003	14.540 **9.541	179.965 **174.966	8.1 ** (5.4)
2004	7.851	167.440	4.7
2005	8.247	180.685	4.6
2006	4.406	123.189	3.6

Buna göre, 2002 ve 2003 yıllarında yatırım tutarı esas alındığında sektörün payı %1.5 civarında iken 2004 sonrasında bu oran %2.5-3 seviyelerine ulaşmıştır (Tablo 2).

Tablo 2 . 2002-2006 Yılları Arasındaki Teşvik Belgeli Yatırımlarda Madencilik Sektörü Toplam Yatırım Tutarının Genel Toplam İçindeki Payı

* 2002 yılı Ağustos-Kasım Ayları ** TPAO (Petrol ve Doğalgaz) teşvik hariç

Buna göre, 2002 ve 2003 yıllarında istihdam sayısı esas alındığında sektörün payı %5 seviyelerinde iken 2005 sonrasında bu oran %4 düzeyinde kalmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. 2002-2006 Yılları Arasındaki Teşvik Belgeli Yatırımlarda Madencilik Sektörü İstihdam Oranının Genel Toplam İçindeki Payı

* 2002 yılı Ağustos-Kasım Ayları ** TPAO (Petrol ve Doğalgaz) teşvik hariç

Sonuçlar;

- 2006 yılında Madencilik Sektörünün kullanmış olduğu teşvik tutarı Yatırım Tutarı bazında 615 Milyon YTL olarak gerçekleşmiş –son 5 yılın en yüksek değeri- ve toplamdaki payı %2.7 seviyesine ulaşmıştır. Bu oran istihdam sayısı bakımından ise %3.6 gerçekleşmiştir. Bir diğer ifadeyle, Madencilik Sektörünün teşvik desteği aldığı yatırım tutarına karşılık yaratmış olduğu istihdam %40 daha fazladır. Bu da sektörün istihdam arttırıcı özelliğini ortaya koyması bakımından dikkat çekicidir.
- Bir diğer önemli husus, Madencilik Sektörünün bir kişilik istihdam yaratma maliyetinin özellikle enerji yatırımları başta olmak üzere diğer sektörlerle kıyaslandığında düşük olmasıdır.
- Madencilik sektörü olarak Yatırım Teşvik Belgesi alan tesislerin faaliyet konularının ise başta mermer, granit, alçıtaşı, perlit ve pomza gibi yapı malzemeleri ile toprak sanayi (kaolen, feldspat ve seramik kili) , seramik-refrakter-cam (kuvars, döküm kumu) ve kalsit gibi genel endüstri hammaddelerinden oluşan endüstriyel mineralleri ile öne çıktığı görülmektedir.
- Özellikle 2005 yılı ile kıyaslandığında ise sektörün payında az da olsa bir düşüş eğilimi gözlenmektedir.

KAYNAK:

<http://www.hazine.gov.tr/mevzuat>

<http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler>

